EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.5.2023.
COM(2023) 615 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Lietuvas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Lietuvas 2023. gada stabilitātes programmu

{SWD(2023) 615 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Lietuvas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Lietuvas 2023. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241[3], ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas sekmē ekonomikas un sociālo atveseļošanu un ilgtspējīgu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 11. panta 2. punktu 2022. gada 30. jūnijā tika atjaunināta katrai dalībvalstij paredzētā maksimālā finanšu iemaksa no Atveseļošanas un noturības mehānisma.

---

1 OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.
2 OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.
3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

(2) Komisija 2022. gada 22. novembrī pieņēma 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu[4], tādējādi uzsākot 2023. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Eiropadome 2023. gada 23. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2022. gada 22. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2023. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Lietuvu kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī atzinumu par Lietuvas 2023. gada budžeta plāna projektu. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2023. gada 16. maijā, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2023. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2023. gada 13. martā.

(3) Lai gan ES valstu tautsaimniecības demonstrē ievērojamu noturību, ģeopolitiskajam kontekstam joprojām ir negatīva ietekme. Tā kā ES nelokāmi solidarizējas ar Ukrainu, ES ekonomikas un sociālās politikas programma ir vērsta uz to, lai īstermiņā mazinātu enerģētikas krīzes negatīvo ietekmi gan uz mazaizsargātām mājsaimniecībām, gan uzņēmumiem un lai turpinātu centienus īstenot zaļo un digitālo pārkārtošanos, atbalstītu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, aizsargātu makroekonomisko stabilitāti un palielinātu noturību vidējā termiņā. Tajā liela uzmanība pievērsta arī ES konkurētspējas un produktivitātes palielināšanai.

(4) Komisija 2023. gada 1. februārī nāca klajā ar paziņojumu "*Zaļā kursa industriālais plāns neto nulles emisiju laikmetam*"[5], kura mērķis ir uzlabot ES neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju un atbalstīt ātru pārkārtošanos uz klimatneitralitāti. Plāns papildina Eiropas zaļā kursa un *REPowerEU* ietvaros īstenotos centienus. Plāna mērķis ir veicināt labvēlīgākus apstākļus tādu neto nulles emisiju tehnoloģiju un produktu ES ražošanas jaudas izvēršanai, kas vajadzīgi Eiropas vērienīgo klimatisko mērķrādītāju sasniegšanai, kā arī nodrošināt piekļuvi attiecīgajām kritiski svarīgajām izejvielām, tostarp diversificējot piegādes avotus, pienācīgi ekspluatējot ģeoloģiskos resursus dalībvalstīs un maksimāli palielinot izejvielu reciklēšanu. Tas balstās uz šādiem četriem pīlāriem: prognozējama un vienkāršota normatīvā vide, paātrināta piekļuve finansējumam, prasmju pilnveidošana un atvērta tirdzniecība noturīgām piegādes ķēdēm. Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā arī ar paziņojumu "*ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada*"[6], kas strukturēts atbilstoši deviņiem savstarpēji pastiprinošiem virzītājspēkiem ar mērķi strādāt, lai panāktu izaugsmi veicinošu tiesisko regulējumu. Paziņojumā ir noteiktas politikas prioritātes, kuru mērķis ir aktīvi nodrošināt strukturālus uzlabojumus, mērķtiecīgas investīcijas un regulatīvus pasākumus ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspējai. Turpmāk sniegtie ieteikumi palīdz īstenot minētās prioritātes.

(5) 2023. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot pieņemtos atveseļošanas un noturības plānus, jo ar šiem plāniem paredzēts izpildīt visus iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētos attiecīgos ieteikumus vai arī to būtisku daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020. un 2022. gada ieteikumi joprojām ir

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(6) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas[7] mērķis ir ātri izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas veicinās enerģētisko drošību un ES energoapgādes dažādošanu, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Regula sniedz iespēju dalībvalstīm savos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos pievienot jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus. Tās arī palīdzēs uzlabot ES neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju, kā izklāstīts Zaļā kursa industriālajā plānā neto nulles emisiju laikmetam, un īstenot konkrētām valstīm saistībā ar enerģiju adresētos ieteikumus, kas dalībvalstīm sniegti 2022. gadā un attiecīgā gadījumā 2023. gadā. Ar *REPowerEU* regulu tiek ieviesta jauna neatmaksājama finansiālā atbalsta kategorija, kas darīta pieejama dalībvalstīm, lai tiktu finansētas jaunas ar enerģētiku saistītas reformas un investīcijas saskaņā ar to atveseļošanas un noturības plāniem.

(7) Komisija 2023. gada 8. martā pieņēma paziņojumu, kurā sniegtas fiskālās politikas norādes 2024. gadam. Tā mērķis ir atbalstīt dalībvalstis stabilitātes un konverģences programmu sagatavošanā un tādējādi stiprināt politikas koordināciju[8]. Komisija atgādināja, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula 2023. gada beigās tiks deaktivēta. Komisija aicināja panākt, lai fiskālā politika 2023.–2024. gadā nodrošinātu parāda atmaksājamību vidējā termiņā, kā arī ilgtspējīgā veidā veicinātu potenciālu izaugsmi. Dalībvalstis tika aicinātas savās 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās izklāstīt, kā to fiskālie plāni nodrošinās deficīta atsauces vērtības 3 % no IKP ievērošanu, kā arī ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī vidējā termiņā. Komisija aicināja dalībvalstis pakāpeniski atteikties no valsts fiskālajiem pasākumiem, kas tika ieviesti, lai aizsargātu mājsaimniecības un uzņēmumus no enerģijas cenu satricinājuma, sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem. Tā norādīja, ka gadījumā, ja, atkārtojoties ar enerģijas cenu saistītajam spiedienam, būtu nepieciešams pagarināt atbalsta pasākumu darbības laiku, šādiem dalībvalstu pasākumiem turpmāk vajadzētu būt daudz mērķorientētākiem, atbalstot tieši neaizsargātās mājsaimniecības un uzņēmumus. Komisija ierosināja, ka fiskālajiem ieteikumiem jābūt izteiktiem skaitļos un diferencētiem un ka tie jāformulē, pamatojoties uz neto primārajiem izdevumiem, kā ierosināts tās Paziņojumā par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm[9]. Komisija ieteica visām dalībvalstīm turpināt aizsargāt valsts finansētās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu efektīvu izmantošanu, jo īpaši ņemot vērā zaļās un digitālās pārkārtošanās un noturības mērķus. Komisija norādīja, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu un ievērojot spēkā esošās tiesību normas.

(8) Komisija 2023. gada 26. aprīlī nāca klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem nolūkā īstenot visaptverošu ES ekonomikas pārvaldības noteikumu reformu. Šo priekšlikumu galvenais mērķis ir uzlabot valsts parāda atmaksājamību un ar reformu un investīciju

---

7 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

palīdzību veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi visās dalībvalstīs. Priekšlikumu mērķis ir piešķirt dalībvalstīm lielāku kontroli pār savu vidēja termiņa plānu izstrādi, vienlaikus ieviešot arī stingrāku izpildes režīmu, lai nodrošinātu to, ka dalībvalstis pilda saistības, ko tās uzņēmušās savos vidēja termiņa fiskālajos un strukturālajos plānos. Mērķis ir pabeigt likumdošanas darbu 2023. gadā.

(9) Lietuva savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 14. maijā. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 20. jūlijā pieņēma lēmumu par Lietuvas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu[10]. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Lietuva ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(10) Lietuva 2023. gada 27. aprīlī iesniedza savu 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada 28. aprīlī – 2023. gada stabilitātes programmu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 4. panta 1. punktu. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus.

Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2023. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Lietuvas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(11) Komisija 2023. gada ziņojumu par Lietuvu[11] publicēja 2023. gada 24. maijā. Tajā tika izvērtēts, kā Lietuva īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2022. gadam, un kā Lietuva īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Lietuvas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(12) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļināto pārskatu par Lietuvu un rezultātus publicēja 2023. gada 24. maijā[12]. Minētajā pārskatā tika secināts, ka Lietuvā nepastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Konkrētāk, neaizsargātība saistībā ar cenu konkurētspēju, ārējo bilanci un mājokļu cenu attīstību pēdējā laikā ir palielinājusies, bet kopumā šķiet, ka pašlaik tā ir ierobežota. Ekonomiku spēcīgi ietekmēja enerģijas cenu šoks, strauji palielinoties inflācijai; tomēr tiek prognozēts, ka Lietuvas konkurētspēja lēnām atveseļosies, jo samazināsies enerģijas cenas. Tekošā konta stāvoklis 2022. gadā ievērojami pasliktinājās enerģijas importa cenu pieauguma dēļ, taču tiek prognozēts, ka šogad tas tuvosies līdzsvaram. Turpmāk neliels tekošā konta deficīts neapdraudēs ārējo ilgtspēju, ņemot vērā tā

[10] Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 20. jūlijs) par Lietuvas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 10477/2021; ST 10477/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 615 final.

[12] SWD(2023) 637 final.

krājumu stabilitāti. Tomēr, ja inflācijas un algu spiediens būs noturīgs, tas var pasliktināt Lietuvas konkurētspēju, īpaši tāpēc, ka pamatinflācija ievērojami pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju. Mājokļu cenas kopš pandēmijas ir strauji pieaugušas, taču nav pierādījumu par cenu pārāk augstu novērtējumu, un, ņemot vērā procentu likmju pieaugumu un ekonomikas recesiju, cenas tagad samazinās. Turklāt mājsaimniecību parāds ir zems, un banku nozare ir labi kapitalizēta, ļoti ienesīga un uzrāda zemu ienākumus nenesošu aizdevumu līmeni. Politikas vide kopumā ir labvēlīga, lai gan dažas rīcībpolitikas varētu palīdzēt novērst riskus, ko rada identificētās neaizsargātības. Šajā ziņā būtu svarīgi turpināt pretciklisku fiskālo un makroprudenciālo politiku, ko vajadzības gadījumā varētu pastiprināt. Tajā pašā laikā lielāks uzsvars uz konkurences veicināšanu iekšējā tirgū un rīcībpolitika darbaspēka piedāvājuma kvalitātes un kvantitātes uzlabošanai varētu palīdzēt pārvaldīt cenu un vienības darbaspēka izmaksu spiedienu.

(13) Pamatojoties uz *Eurostat* validētajiem datiem[13], Lietuvas vispārējās valdības budžeta deficīts samazinājās no 1,2 % no IKP 2021. gadā līdz 0,6 % no IKP 2022. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds samazinājās no 43,7 % no IKP 2021. gada beigās līdz 38,4 % 2022. gada beigās.

(14) Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējuši fiskālās politikas pasākumi, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Šādi ieņēmumu samazināšanas pasākumi 2022. gadā ietvēra PVN kompensācijas par centralizēto siltumapgādi mājsaimniecībām, savukārt šādi izdevumus palielinoši pasākumi ietvēra cenu griestus elektroenerģijas tarifiem mājsaimniecībām un lietotājiem, kas nav mājsaimniecības, un dabasgāzes tarifiem mājsaimniecību patērētājiem, kā arī subsīdijas uzņēmumiem, kas darbojas nozarēs, kurās ir augstas enerģijas cenas. Komisija lēš, ka šo pasākumu neto budžeta izmaksas 2022. gadā būs 1,3 % no IKP. Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējušas arī no Ukrainas pārvietoto personu pagaidu aizsardzības budžeta izmaksas, kas tiek lēstas 0,3 % apmērā no IKP 2022. gadā. Vienlaikus Covid-19 pagaidu ārkārtas pasākumu aplēstās izmaksas samazinājās no 0,6 % no IKP 2021. gadā līdz 0,4 % no IKP 2022. gadā.

(15) Padome 2021. gada 18. jūnijā ieteica Lietuvai[14] 2022. gadā saglabāt atbalstošu fiskālo nostāju, kas ietver stimulējošo iedarbību, kuru nodrošina Atveseļošanas un noturības mehānisms, un saglabāt valsts finansētās investīcijas. Padome ieteica Lietuvai arī iegrožot valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

(16) Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja[15] 2022. gadā bija bremzējoša, proti, 0,9 % apmērā no IKP, un tas bija piemēroti augstās inflācijas apstākļos. Kā ieteikusi Padome, Lietuva turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma. No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi 2022. gadā sasniedza 1,1 % no IKP (1,3 % no IKP 2021. gadā). Valsts finansētās investīcijas deva neitrālu

---

13 *Eurostat – Euro Indicators*, 47/2023, 21.4.2023.

14 Padomes Ieteikums (2021. gada 18. jūnijs), ar ko sniedz Padomes atzinumu par Lietuvas 2021. gada stabilitātes programmu (OV C 304, 29.7.2021., 68. lpp.).

15 Fiskālā nostāja tiek mērīta, vadoties pēc izmaiņām primārajos izdevumos (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus), neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus, taču ietverot no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu neatmaksājamā atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, kas attiecināmi uz vidēja termiņa potenciālo izaugsmi. Sīkāku informāciju skatīt fiskālās statistikas tabulu 1. izcēlumā.

ieguldījumu fiskālajā nostājā[16]. Tādējādi Lietuva saglabāja valsts finansētās investīcijas, kā ieteikusi Padome. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot jaunos ieņēmumu pasākumus) pieaugumam bija bremzējoša ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilda 0,9 procentpunktiem no IKP. Tāpēc Lietuva pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

(17) Stabilitātes programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs ir reālistisks. Valdība prognozē, ka reālais IKP 2023. gadā pieaugs par 0,5 % un 2024. gadā – par 3,0 %. Salīdzinājumam – Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts tāds pats reālā IKP pieaugums 2023. gadā (0,5 %) un zemāks reālā IKP pieaugums 2024. gadā (2,7 %), kam par iemeslu galvenokārt ir salīdzinoši lēnāks patēriņa un investīciju prognozētais pieaugums 2024. gadā.

(18) Valdība savā 2023. gada stabilitātes programmā plāno, ka vispārējās valdības deficīta attiecība pieaugs līdz 2,2 % no IKP 2023. gadā. Palielinājums 2023. gadā galvenokārt atspoguļo izdevumus palielinošus pasākumus, kuru mērķis ir atbalstīt mājsaimniecības ar zemākiem ienākumiem (piemēram, sociālo pabalstu un pensiju palielinājumu), kā arī aplēstos zemākus nodokļu un sociālā nodrošinājuma iemaksu ieņēmumus (kā daļu no IKP). Saskaņā ar programmu ir gaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 38,4 % no IKP 2022. gada beigās līdz 37,8 % no IKP 2023. gada beigās. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2023. gadā būs 1,7 % no IKP. Tas ir mazāks nekā stabilitātes programmā prognozētais deficīts, galvenokārt tāpēc, ka ir lielākas prognozes par ieņēmumiem no sociālā nodrošinājuma iemaksām un nedaudz mazākas prognozes par valdības izdevumiem attiecībā uz starppatēriņu un ieguldījumiem. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē plānota zemāka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP: 37,1 % 2023. gada beigās. Atšķirība ir saistīta ar mazāku prognozēto valsts budžeta deficītu.

(19) Paredzams, ka valdības bilanci 2023. gadā turpinās ietekmēt pasākumi, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Minēto pasākumu īstenošana pagarināta no 2022. gada (elektroenerģijas un dabasgāzes tarifu griestus gan mājsaimniecību patērētājiem, gan patērētājiem, kas nav mājsaimniecības). Atbalsta pasākumu neto budžeta izmaksas Komisijas 2023. gada pavasara prognozē tiek prognozētas 0,7 % apmērā no IKP 2023. gadā[17]. Pasākumi 2023. gadā nešķiet vērsti uz visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, un tajos nav iestrādāts cenas signāls, kas rosina samazināt enerģijas patēriņu un palielināt energoefektivitāti. Līdz ar to nav mērķorientētu atbalsta pasākumu, kas būtu jāņem vērā, novērtējot atbilstību ieteikumam 2023. gadam. Tiek prognozēts, ka budžeta izmaksas saistībā ar pagaidu aizsardzību pārvietotajām personām no Ukrainas saglabāsies stabilas salīdzinājumā ar 2023. gadu, proti, 0,3 % no IKP.

(20) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica[18] Lietuvai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās

---

16 Citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem bija ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,2 procentpunktiem no IKP.

17 Šie skaitļi atspoguļo veikto pasākumu gada budžeta izmaksu līmeni, ietverot kārtējos ieņēmumus un izdevumus, kā arī – attiecīgā gadījumā – kapitālizdevumu pasākumus.

18 Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Lietuvas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Lietuvas 2022. gada stabilitātes programmu (*OV C 334, 1.9.2022., 120. lpp.*).

politikas nostājai[19], ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Lietuvai tika ieteikts būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Lietuvai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā REPowerEU iniciatīvu, tostarp, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus Savienības fondus.

(21) Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs ekspansīva (–0,8 % no IKP) augstas inflācijas kontekstā. Fiskālā nostāja 2022. gadā būs bijusi bremzējoša (+0,9 % no IKP). Plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs bremzējoša ietekme, kas atbilst 0,4 % no IKP no fiskālās nostājas. Kopumā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu prognozētais pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. Tiek prognozēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi 2023. gadā sasniegs 2,0 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,1 procentpunktam no IKP[20]. Tāpēc Lietuva plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un ir paredzēts, ka tā saglabās valsts finansētās investīcijas. Tā plāno finansēt publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās un enerģētiskās drošības jomā, piemēram, investīcijas vietējo atjaunīgo energoresursu attīstībā un elektroenerģijas uzkrāšanas infrastruktūras uzstādīšanā, kas sekmēs Lietuvas centienus atslēgties no elektrotīkla, kurš darbojas sinhronā režīmā ar Krievijas un Baltkrievijas sistēmām. Šos investīciju projektus daļēji finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem ES fondiem.

(22) Saskaņā ar stabilitātes programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2024. gadā samazināsies līdz 1,7 % no IKP. Samazinājumu 2024. gadā galvenokārt rada to pasākumu izbeigšana, kuri pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Programmā paredzēts, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās samazināsies līdz 37,7 %. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 1,4 % no IKP. Tas ir zemāks nekā programmā prognozētais deficīta rādītājs, galvenokārt tāpēc, ka ir zemāki valdības izdevumi par starppatēriņu un lielāks nominālais IKP. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē plānota augstāka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP: 36,6 % 2024. gada beigās.

(23) Stabilitātes programmā ir paredzēts 2024. gadā pakāpeniski izbeigt lielāko daļu enerģētikas atbalsta pasākumu. Komisija arī pieņem, ka tiks pakāpeniski izbeigti gandrīz visi enerģētikas atbalsta pasākumi (neto izmaksas 0,1 % apmērā no IKP 2024. gadā). Šīs aplēses ir atkarīgs no pieņēmuma, ka enerģijas cenas nepalielināsies.

(24) Programmā Lietuva plāno 2023. gadā sasniegt vidēja termiņa budžeta mērķi: strukturālo budžeta bilanci –1,0 % apmērā no IKP[21], un saglabāt to visā atlikušajā

---

19 Pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, Lietuvas potenciālās izlaides vidēja termiņa pieauguma aplēse, kuru izmanto fiskālās nostājas noteikšanai, ir 14,0 % nominālā izteiksmē (10 gadu vidējais rādītājs).

20 Prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,2 procentpunktiem no IKP.

21 Strukturālā bilance (cikliski koriģētā bilance, atskaitot vienreizējos un pagaidu pasākumus), ko Komisija pārrēķinājusi, izmantojot kopīgi saskaņoto metodiku, norāda uz strukturālo deficītu 0,6 % apmērā no IKP 2023. gadā un 0,2 % apmērā no IKP 2024. gadā.

programmas periodā. Pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, tiek prognozēts, ka strukturālā bilance sasniegs –0,6 % no IKP 2023. gadā un –0,3 % no IKP 2024. gadā, tādējādi pārsniedzot vidēja termiņa budžeta mērķi. Piesardzīga fiskālā politika 2024. gadā arī palīdzēs samazināt pamatinflāciju, kas ievērojami pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju un, ja tā būs noturīga, varētu izraisīt konkurētspējas zudumu.

(25) Pieņemot, ka rīcībpolitika netiks mainīta, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka neto valsts finansētie primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 2,7 %.

(26) Saskaņā ar programmu valdības investīcijas samazināsies no 4,0 % no IKP 2023. gadā līdz 3,9 % no IKP 2024. gadā. Zemākais investīciju līmenis atspoguļo zemākas valsts finansētās investīcijas un zemākas ES finansētās investīcijas.

(27) Stabilitātes programmā ir izklāstīta vidēja termiņa fiskālā virzība līdz 2026. gadam. Programmā tiek prognozēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts pakāpeniski samazināsies, sasniedzot 1,4 % no IKP 2025. gadā un 0,9 % līdz 2026. gadam. Līdz ar to tiek plānots, ka vispārējās valdības budžeta deficīts saglabāsies zem 3 % no IKP visā programmas aptvertajā laikā. Saskaņā ar programmu ir gaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP palielināsies no 37,7 % no IKP 2024. gada beigās līdz 38,6 % no IKP 2026. gada beigās.

(28) Lietuvas nodokļu ieņēmumi, izteikti kā IKP daļa, ir ievērojami zemāki par ES vidējo rādītāju, un tas ierobežo finansējumu, kas pieejams valsts izdevumiem par veselības aprūpi, sociālo aizsardzību un vispārējiem sabiedriskajiem pakalpojumiem. PVN iztrūkums (starpība starp plānotajiem PVN ieņēmumiem un iekasēto summu) joprojām ir viens no augstākajiem ES, lai gan provizoriskās aplēses liecina, ka 2021. gadā tas varētu būt ievērojami samazinājies. Ieņēmumi no īpašuma nodokļiem, kas ir vieni no nodokļiem, kuri vismazāk kaitē izaugsmei, 2021. gadā sasniedza tikai 0,3 % no IKP, kas ir aptuveni septiņas reizes mazāk nekā vidēji ES. Lietuva iekasēja pusi no ES vidējā rādītāja no uzņēmumu ienākuma nodokļiem (kā daļu no IKP), tai bija daži no zemākajiem transporta nodokļiem ES, un tā ir viena no nedaudzajām dalībvalstīm, kuras neiekasē ikgadēju automobiļiem piemērotu nodokli. Publiskie izdevumi sociālajai aizsardzībai 2015.–2021. gadā palielinājās, bet joprojām ir ievērojami zemāki par ES vidējo rādītāju. Tas nozīmē salīdzinoši zemu sociālo pabalstu līmeni un ierobežotu segumu, jo vecuma pensija ir viena no zemākajām ES attiecībā pret ienākumiem no nodarbinātības. Izdevumi par vispārējiem sabiedriskajiem pakalpojumiem ir īpaši zemi, un minētie pakalpojumi saņem gandrīz uz pusi mazāk finansējuma (procentos no IKP) nekā vidēji ES. Nepietiekami finanšu resursi veselības aprūpei rada ilgu gaidīšanas laiku un augstu neapmierināto medicīniskās aprūpes vajadzību līmeni, lielas personīgās izmaksas pacientiem un nespēju piedāvāt konkurētspējīgas algas veselības aprūpes speciālistiem. Lietuva 2021.–2023. gadā ieviesa vairākus nozīmīgus pastāvīgus izdevumu pasākumus (piemēram, publiskā sektora algu, pensiju un citu sociālo pabalstu palielināšanu), kurus nepapildina atbilstoši finansēšanas pasākumi, un tas varētu ilgtermiņā apdraudēt Lietuvas fiskālo ilgtspēju.

(29) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Lietuvas atveseļošanas un noturības plāna īstenošana norit labi. Lietuva 2022. gada 30. novembrī iesniedza pirmo maksājuma pieprasījumu, un Komisija pieņēma pozitīvu novērtējumu par 31 no 33 starpposma mērķrādītājiem, kas aptver sešus no plāna septiņiem komponentiem, savukārt divi atskaites punkti, kas saistīti ar nodokļu

reformām, tika novērtēti kā neapmierinoši izpildīti. Tāpēc Komisija ir aktivizējusi "maksājumu apturēšanas" procedūru, kas Lietuvai dod papildu laiku šo atskaites punktu sasniegšanai, vienlaikus saņemot daļēju maksājumu 542,3 miljonu euro apmērā (atskaitot priekšfinansējumu), kas saistīts ar apmierinoši sasniegtajiem atskaites punktiem. Ņemot vērā objektīvus apstākļus, kas saistīti ar enerģijas un būvmateriālu cenu pieaugumu un piegādes ķēdes ierobežojumiem Krievijas agresijas pret Ukrainu dēļ, Lietuva plāno iesniegt plāna grozījumus, kā arī *REPowerEU* nodaļu, lai paātrinātu ekonomikas dekarbonizāciju un samazinātu atkarību no fosilā kurināmā. Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 14. panta 6. punktā, Lietuva 2023. gada 30. martā pauda nodomu pieprasīt papildu aizdevuma atbalstu 1 800 000 000 EUR apmērā no Atveseļošanas un noturības mehānisma. Jaunās *REPowerEU* nodaļas ātra iekļaušana atveseļošanas un noturības plānā sniegs iespēju finansēt vēl papildu reformas un investīcijas, lai atbalstītu Lietuvas stratēģiskos mērķus enerģētikas un zaļās pārkārtošanās jomā. Lai nodrošinātu atveseļošanas un noturības plāna, kā arī citas, ārpus plāna tvēruma esošas ekonomikas un nodarbinātības politikas sekmīgu īstenošanu un rezultātā panāktu plašu līdzatbildību par politikas programmu kopumā, joprojām ir svarīgi sistemātiski un efektīvi iesaistīt vietējās un reģionālās iestādes, sociālos partnerus un citas attiecīgās ieinteresētās personas.

(30) Komisija visus Lietuvas kohēzijas politikas plānošanas dokumentus apstiprināja 2022. gadā. Kohēzijas politikas programmu ātra īstenošana papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu, tostarp *REPowerEU* nodaļu, ir būtiska zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai, ekonomikas un sociālās noturības palielināšanai, kā arī līdzsvarotas teritoriālās attīstības panākšanai Lietuvā.

(31) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā, Lietuvā ir vairāki papildu problēmjautājumi, kas saistīti ar veselības aprūpes sistēmu, sociālajiem pakalpojumiem un sociālajiem mājokļiem, enerģētiku un zaļo pārkārtošanos.

(32) Veselības rezultāti Lietuvā liecina par vienu no zemākajiem paredzamā mūža ilguma rādītājiem ES. Salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju Lietuvā joprojām ir augsts novēršamās un attālināmās mirstības līmenis. Lietuvā ir augsts to hospitalizācijas gadījumu skaits, no kuriem var izvairīties, un augstākais pašnāvību izraisītas mirstības rādītājs ES. Tas izceļ nepieciešamību uzlabot veselības aprūpes efektivitāti un nepieciešamību Lietuvas veselības aprūpes pieejā veikt vairāk profilaktisku pasākumu. Problēmas veselības aprūpes nozarē saasina darbaspēka trūkums, prasmju neatbilstība un veselības aprūpes speciālistu nevienmērīgais sadalījums, kas ierobežo piekļuvi primārajai veselības aprūpei un tās sniegšanu. Lietuvas atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauti būtiski pasākumi, piemēram, reforma, kas pārveidos slimnīcu tīklu un neatliekamās medicīniskās palīdzības pakalpojumus, kā arī investīcijas veselības aprūpes iestāžu modernizācijā un infekcijas slimību klasteru centru infrastruktūras būvniecībā. Paredzams, ka šie pasākumi, kad tie būs īstenoti, palīdzēs risināt dažus no galvenajiem problēmjautājumiem. Tomēr papildus atveseļošanas un noturības plānā iekļautajiem pasākumiem ir vajadzīgi papildu centieni, lai vēl vairāk stiprinātu primāro aprūpi un paplašinātu profilaktisko aprūpi, tostarp lai padarītu veselības aprūpes sistēmu noturīgāku.

(33) Sociālo pakalpojumu plānošanu un sniegšanu kavē tas, ka pašvaldības nav pietiekami iesaistījušas nevalstiskās organizācijas, kā arī sociālās palīdzības un profesionālās izglītības neefektīva integrācija aktīvā darba tirgus politikā, jo īpaši attiecībā uz bezdarbniekiem. Lietuva ir panākusi zināmu progresu, jo dažās pašvaldībās ir pabeigti izmēģinājuma projekti par integrētu pakalpojumu sniegšanu bezdarbniekiem, un visām

pašvaldībām tika sniegts ieteikums no 2023. gada piemērot šo projektu metodiku savām nodarbinātības veicināšanas programmām. Lai gan tas ir solis pareizajā virzienā, tā ietekme vēl nav jūtama, un ir vajadzīgi turpmāki centieni. Atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauti svarīgi pasākumi, piemēram, minimālo ienākumu shēmas reforma un nodokļu un pabalstu sistēmas reforma, kā arī apdrošināšanas seguma palielināšana bezdarba gadījumā. Paredzams, ka šie pasākumi, kad tie būs īstenoti, palīdzēs risināt dažus no galvenajiem sociālās aizsardzības problēmjautājumiem. Tomēr līdztekus plānā iekļautajiem pasākumiem ir vajadzīgi papildu centieni, kuru mērķis ir uzlabot sociālo pakalpojumu plānošanu un sniegšanu.

(34) Lietuvā piekļuve sociālajiem mājokļiem ir ierobežota. Aptuveni 9700 ģimeņu (gandrīz 19 000 cilvēku) 2022. gada beigās gaidīja sociālos mājokļus, un vidējais gaidīšanas laiks bija 5,85 gadi. Sociālo mājokļu vispārējā kvalitāte joprojām ir zema. Lai gan Lietuva ir veikusi dažus reformu pasākumus sociālo mājokļu jomā, tostarp ieviešot tiesības prioritāti piešķirt viena vecāka ģimenēm, palielinot ienākumu un aktīvu ierobežojumus, kad tiek novērtēta kandidātu atbilstība, un pievienojot īpašus noteikumus valsts ārkārtas situācijas vai karantīnas gadījumā, pašlaik trūkst vispārējas stratēģijas par to, kā novērst šo hronisko trūkumu un uzlabot sociālo mājokļu kvalitāti.

(35) Pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā Lietuva ir veiksmīgi atteikusies no gāzes, naftas, elektroenerģijas un ogļu importa no Krievijas, pārvirzot enerģijas importu caur sašķidrinātās dabasgāzes (LNG) termināli Klaipēdā, naftas termināli Būtiņģē, jauno gāzes starpsavienojumu ar Poliju, uzlaboto starpsavienojumu ar Latviju un esošajiem elektroenerģijas starpsavienojumiem ar Poliju, Latviju un Zviedriju. Lietuvas dabasgāzes patēriņš laikposmā no 2022. gada augusta līdz 2023. gada martam samazinājās par 41 % salīdzinājumā ar vidējo gāzes patēriņu tajā pašā periodā iepriekšējos 5 gados, pārsniedzot 15 % samazinājuma mērķrādītāju, kas skaidrojams galvenokārt ar to, ka enerģijas cenu straujas paaugstināšanās dēļ krities gāzes pieprasījums ķīmiskās rūpniecības nozarē. Lietuva varētu turpināt centienus uz laiku samazināt gāzes pieprasījumu līdz 2024. gada 31. martam[22]. Tomēr Lietuvas energoapgāde joprojām ir ļoti atkarīga no importa. Tā importē aptuveni divas trešdaļas no bruto elektroenerģijas pieprasījuma un gandrīz visu savu naftu un gāzi. Turklāt nafta un gāze veido trīs ceturtdaļas no valsts energoresursu struktūras.

(36) Augsto enerģijas pieprasījumu nosaka liels un novecojis transporta parks, kurā joprojām netiek pietiekami izmantots sabiedriskais transports un dzelzceļš, kā arī liels energoneefektīvu ēku skaits un ļoti energoietilpīgas nozares. Rūpniecība veidoja 58 % no Lietuvas kopējā gāzes patēriņa pirms enerģētikas krīzes. Papildu centieni samazināt energointensitāti šajās nozarēs, veicinot industriālo pārveidi, tostarp inovatīvus ražošanas procesus, un arī turpmāk veicinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, samazinātu Lietuvas atkarību no enerģijas importa. Lietuvā joprojām ir vāji stimuli izvēlēties mazāk piesārņojošus transportlīdzekļus, savukārt sabiedriskā transporta sistēma ir sadrumstalota un cieš no koordinācijas trūkuma. Tāpēc mazāk piesārņojošu transportlīdzekļu veicināšana joprojām ir prioritāte. Tajā pašā laikā daudzdzīvokļu ēku renovācijas rādītāji joprojām ir pārāk zemi, lai līdz 2050. gadam sasniegtu nozares klimatneitralitātes mērķus. Tas liecina, ka ir jāuzlabo renovācijas procedūras un stimuli un jāatbalsta privātā sektora spēja īstenot renovācijas projektus. Lietuvai joprojām ir viens no vissliktākajiem rādītājiem ES enerģētiskās nabadzības ziņā, kas var vēl vairāk saasināties, ja atkārtosies vēl viens noturīgs enerģijas cenu pieaugums un turpināsies lēns renovācijas temps.

[22] Padomes Regula (ES) 2022/1369 un Padomes Regula (ES) 2023/706.

(37) Lietuvas elektroenerģijas tīkls, tāpat kā citu Baltijas valstu elektroenerģijas tīkls, joprojām ir pakļauts riskam, jo tas ir sinhronizēts ar *BRELL* elektrotīklu. Darbs pie elektrotīkla reģionālās sinhronizācijas ar pārējo ES virzās uz priekšu, taču tas vēl ir jāpabeidz (paredzams, ka tas tiks pabeigts līdz 2025. gadam). Šajā nolūkā ir nepieciešama sadarbība ar Latviju un Igauniju. Lietuva palielina enerģijas ražošanu vietējā līmenī; tā ir veikusi pasākumus, lai racionalizētu atļauju piešķiršanas procedūras un veicinātu elektroenerģijas ražošanu no atjaunīgiem energoresursiem, kā rezultātā laikposmā no 2020. līdz 2021. gadam ievērojami palielinājās saules un vēja enerģijas ražošanas jauda. Tomēr, lai Lietuva atbilstu "Gatavi mērķrādītājam 55 %" mērķiem, ir vēl vairāk jāpalielina ieceru vērienīgums siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai un atjaunīgās enerģijas un energoefektivitātes mērķrādītāju paaugstināšanai.

(38) Darbaspēka un prasmju trūkums nozarēs un profesijās, kas ir svarīgas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, tajā skaitā neto nulles emisiju tehnoloģiju ražošanā, ieviešanā un uzturēšanā, rada šķēršļus pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. Lai mazinātu prasmju nepietiekamību un veicinātu darba ņēmēju iekļautību un pārorientēšanu, būtiskas ir kvalitatīvas izglītības un apmācības sistēmas, kas reaģē uz mainīgajām darba tirgus vajadzībām, un mērķtiecīgi profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas pasākumi. Lai atraisītu neizmantoto darbaspēka potenciālu, šiem pasākumiem ir jābūt pieejamiem, jo īpaši privātpersonām un tajās nozarēs un reģionos, kurus visvairāk skar zaļā pārkārtošanās. Kopš 2015. gada brīvo darbvietu rādītājs ir palielinājies lielākajā daļā galveno nozaru, piemēram, būvniecībā (no 0,8 % līdz 1,5 % 2021. gadā) un apstrādes rūpniecībā (no 1,4 % līdz 1,8 % 2021. gadā). Tomēr šis rādītājs 2021. gadā joprojām bija zemāks par ES vidējo rādītāju, proti, attiecīgi 3,6 % un 1,9 %. Pēdējos gados Lietuvā ir ziņots par darbaspēka trūkumu 28 profesijās, kurās zaļās pārkārtošanās īstenošanai nepieciešamas īpašas prasmes vai zināšanas. Konkrētāk, tika ziņots, ka darbaspēka trūkums ir faktors, kas 2022. gadā ierobežoja ražošanu rūpniecībā un būvniecībā.

(39) Padome ir izskatījusi 2023. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas veikto novērtējumu, un tās atzinums[23] ir atspoguļots 1. ieteikumā.

(40) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm ieteica rīkoties, tostarp izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai i) 2023. gadā saglabātu parāda atmaksājamību un atturētos no kopējā pieprasījuma visaptverošas stimulēšanas, veidotu labāk mērķorientētus fiskālos pasākumus augsto enerģijas cenu ietekmes mazināšanai un apsvērtu piemērotus veidus, kā samazināt atbalstu, mazinoties enerģijas cenu radītajam spiedienam; ii) uzturētu augstu publisko investīciju līmeni un veicinātu privātās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās atbalstam; iii) atbalstītu algu attīstību tādā veidā, lai mazinātu pirktspējas zudumu, vienlaikus ierobežojot sekundāro ietekmi uz inflāciju, turpinātu uzlabot aktīva darba tirgus politiku un novērst prasmju trūkumu; iv) uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un nodrošinātu, ka enerģijas atbalsts uzņēmumiem ir izmaksu ziņā efektīvs, īslaicīgs, orientēts uz dzīvotspējīgiem uzņēmumiem un ka tas saglabā stimulus zaļās pārkārtošanās realizēšanai; un v) saglabātu makrofinansiālo stabilitāti un uzraudzītu riskus, vienlaikus turpinot darbu pie banku savienības izveides pabeigšanas. 1., 2., 3. un 4. ieteikuma īstenošana Lietuvai palīdzēs īstenot pirmo, otro un trešo eurozonai adresēto ieteikumu.

[23] Atbilstīgi Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktam un 9. panta 2. punktam.

AR ŠO IESAKA Lietuvai 2023. un 2024. gadā rīkoties šādi.

1. Līdz 2023. gada beigām izbeigt spēkā esošos enerģētikas atbalsta pasākumus. Ja jauns enerģijas cenu pieaugums liktu veikt atbalsta pasākumus, nodrošināt, ka tie ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, fiskāli pieņemamu cenu un saglabāt stimulus enerģijas taupīšanai.

   Saglabājot stabilu fiskālo stāvokli 2024. gadā, saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt ANM dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši, lai veicinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos. Laikposmā pēc 2024. gada turpināt veikt investīcijas un reformas, kas veicina lielāku ilgtspējīgu izaugsmi, un saglabāt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli.

   Stiprināt veselības aprūpes un sociālās aizsardzības atbilstību un uzlabot vispārējos sabiedriskos pakalpojumus.

2. Turpināt atveseļošanas un noturības plāna stabilu īstenošanu un ātri pabeigt *REPowerEU* nodaļu, lai ātri sāktu tās īstenošanu. Turpināt kohēzijas politikas programmu ātru īstenošanu ciešā papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu.

3. Stiprināt primāro aprūpi un paplašināt profilaktisko aprūpi, tostarp, lai padarītu veselības aprūpes sistēmu noturīgāku. Uzlabot sociālo pakalpojumu plānošanu un sniegšanu. Uzlabot sociālo mājokļu pieejamību un kvalitāti.

4. Vēl vairāk samazināt atkarību no fosilā kurināmā un importētas enerģijas, paātrinot atjaunīgo energoresursu ieviešanu, jo īpaši nodrošinot pietiekamu tīkla jaudu un piekļuvi, nodrošinot rūpnieciskās ražošanas pārveidi un dekarbonizāciju, palielinot sabiedriskā un ilgtspējīga transporta izmantošanu un padarot ēkas energoefektīvākas, arī lai samazinātu enerģētisko nabadzību. Nodrošināt pietiekamu elektrotīklu starpsavienojumu jaudu, lai palielinātu piegādes drošību, turpinot savlaicīgu sinhronizāciju ar ES elektrotīklu. Pastiprināt politikas centienus, kuru mērķis ir nodrošināt un apgūt zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs